

REGIONŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. sausio 22 d.
Panevėžys

Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėja Irena Varžinskienė teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos S. B. skundą atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Panevėžio pataisos namų ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Teismas

n u s t a t ė :

pareiškėja S. B. (toliau — ir pareiškėja) skundu kreipėsi į teismą, ir teismo nutartimi (b. 1. 11) priimtaime patikslintame skunde (toliau - skundas) (b. 1. 8-9) prašė priteisti iš Lietuvos valstybės 1000 Eur neturtinei žalai atlyginti.

Pareiškėja skunde (b. 1. 8) nurodė, kad ji atlieka bausmę Panevėžio pataisos namuose, priklauso paprastajai grupei. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau - ir BVK, ir Bausmių vykdymo kodeksas) pakeitimai. BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems apribojo leidžiamus turėti būtiniausius daiktus, ir uždraudė turėti elektros prietaisus (virdulius, plaukų džiovintuvus, televizorius, radijo imtuvus, elektroninius laikrodžius, USB laikmenas ir t. t.). Teigė, jog pataisos namų administracija nurodė paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems iki 2020 m. liepos 15 d. pasidėti asmeninę aparatūrą į sandėlį. Pakludama šiam administracijos nurodymui, ji parašė prašymą leisti pasidėti į sandėlį televizorių ir ji įteikė būrio viršininkei 2020 m. liepos 15 d., televizorių ji išnešė į siuntinių priėmimo punktą 2020 m. liepos 23 d. Televizorių jai grąžino 2020 m. rugpjūčio 26 d., įsigaliojus 2020 m. rugpjūčio 20 d. naujoms vidaus tvarkos taisyklėms. Pareiškėja teigė, kad pataisos namų administracija tuo atėmė jai galimybę susipažinti su svarbiausiomis naujienomis, klausytis radijo imtuvo, žiūrėti televizorių (svarbiausias žinias, publicistiką). Pareiškėja teigė, kad įstatymas iš elektros prietaisų paliko tik barzdaskutę. Jai, moteriai, nesuteikta alternatyva, pvz., plaukų džiovintuvas, plaukų tiesintuvas. Be to, pataisos namų administracija nuo 2019 m. panaikino galimybę jai įsigyti maisto papildus ir vitaminus, nors jie priskiriami maisto produktams. Pataisos namų administracija nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė įsigyti maltą kavą, arbatą, kakavą ir visus produktus, kurie yra termiškai apdorojami (makaronus, ryžius, grikius, avižas ir kitas grūdines kultūras, šaldytas daržoves, taip pat praktiškai visus produktus, kurie yra šildomi mikrobangų krosnelėje ar dujomis, arba užpilami karštu vandeniu). Lietuvos Respublikos teisingumo ministro (toliau - teisingumo ministras) 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 buvo pakeistas nuteistiesiems (taip pat ir jai) leidžiamų įsigyti ir turėti maisto

produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas. Buvo apribotas kaliniams leidžiamų įsigyti ir turėti daržovių kiekis - dabar leidžiama įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių. Vaisiai ir daržovės yra vitaminų, mineralų, kitų būtinų elementų šaltinis. Toks jų kiekio nustatymas yra jos galimybės rūpintis savo sveikata apribojimas, pažeidžia jos teises. Tai ją žemina ir blogina jos sveikatą, nes gaunamas maistas pataisos įstaigoje palaiko tik gyvybines funkcijas, su juo ji negauna pakankamai vitaminų ir mineralų. To nebūtų, jeigu ji galėtų nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių. Trūkstant vitaminų ir mineralų, blogėja imuninė sistema, paūmėja lėtinės ligos, silpsta regėjimas ir t. t. Priėmus BVK 73 straipsnio 3 punkto pakeitimus, visų grupių nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai iki 2 kg, leidžiami tik laiškai iki 20 g. Jai atimta galimybė gauti įvairius žurnalus, kryžiažodžius, rašomąjį popierių, pašto ženklus ir vokus. Tuo jai buvo apribota galimybė gauti informaciją. Tuo buvo pažemintas jo orumas. Iki šio apribojimo ji gilino žinias, lavino mąstymą. Jai apribota galimybė gauti perduodamų daiktų. Viena pašto siunta, leidžiama per 6 mėn., neturi sverti daugiau nei 15 kg. Pagal vidaus tvarkos taisykles kiekvienas nuteistasis turi rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais. Per keturis metų sezonus rengiamasi skirtingai. Pažeisdama vidaus tvarkos taisykles, ji gali būti baudžiama, dėl to jai didėja nervinė įtampa, prasideda įvairūs negalavimai, nemiga. Tuo taip pat buvo pažemintas jos orumas. Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 nustatyti draudimai ir apribojimai pažeidžia elementarias jos teises ir prasilenkia su protingumo, žmogiškumo principais, suvaržo jos teisę pasirinkti maisto racioną pagal savo fiziologinius poreikius, rūpintis sveikata. Ji psichologiškai palūžo ir patyrė didelius neigiamus dvasinius išgyvenimus. Pareiškėja teigė, kad valstybė turi pareigą atlyginti valdžios institucijų neteisėtais veiksmais padarytą žalą. Pareiškėja nurodė, kad patirtą neturtinę žalą ji vertina 1000 Eur.

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujantys Panevėžio pataisos namai (toliau - ir atsakovės atstovas, ir atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai, ir Panevėžio pataisos namai, ir pataisos namai) atsiliepimu į skundą (b. 1. 13-24) į skundą nesutiko su skundu ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja buvo priskirta paprastajai nuteistųjų grupei. Nurodė, kad sistemškai aiškinant BVK 92 straipsnio (pakeisto nuo 2020 m. birželio 20 d.) nuostatas, konstatuotina, jog 1 dalies 2 punktu paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisė turėti elektros prietaisus nėra įtvirtinta, nustatyta tik teisė turėti barzdaskutę. Įsigaliojus šioms BVK pakeitimams nuo 2020 m. birželio 20 d., paprastajai grupei priskirtos nuteistosios neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus. Įsigaliojus šioms BVK pakeitimams, teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių (toliau - ir Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės, ir Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės, ir Taisyklės) nuostatos pakeistos nebuvo. Iki buvo priimtas teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275 dėl Taisyklių pakeitimo, pataisos namai vadovavosi senesiomis Taisyklių nuostatomis tiek, kiek jos neprieštaravo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK reglamentavimui. Bausmę atliekančios nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims. Laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virduliais. 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojo minėtas teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-275, kuriuo pakeistas Taisyklių 21 punktas įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (ir pareiškėjai) teisę naudotis šiais elektros prietaisais: televizoriumi ir jo priedėliu antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeniniu (nešiojamuoju) radijo imtuvu; barzdaskute; elektriniu virduliu; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Nuteistosioms buvo leista minėtus daiktus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis. Vertintina, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ir koku laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis konkrečiai pareiškėjai. Pareiškėja turėjo vienintelį elektros prietaisą - televizorių „Estar“. Pataisos namuose 2020 m. liepos 15 d. gautas pareiškėjos prašymas leisti jį padėti į sandėlį, ir pareiškėjos 2020 m. rugpjūčio 21 d. prašymas leisti jį pasiimti. Sandėlio apskaitos kortelėje yra įrašas, kad televizorius į sandėlį padėtas 2020 m. liepos 24 d., iš sandėlio jai grąžintas 2020 m. rugpjūčio 26 d. Atsakovės atstovas sutiko su pareiškėjos nurodyta televizoriaus atidavimo data - 2020 m. liepos 23 d., kadangi žurnalo duomenys rodo, jog būtent tą dieną televizorius paimtas iš pareiškėjos, siekiant jį perduoti į sandėlį. Paaiškino, kad kitų asmeninių elektros prietaisų pareiškėja neturėjo. Pataisos namai nekėlė reikalavimo turimas asmenines USB laikmenas atiduoti į sandėlį, nuteistosioms buvo palikta teisė jas turėti ir jomis naudotis, kadangi USB laikmenos nėra įvardytos Taisyklių 20.4 papunktyje, detalizuojančiame elektros prietaisus. Nuteistosioms sudarytos galimybės žiūrėti televizorių (yra įrengti televizoriai) ir naudotis riboto interneto prieiga. Pareiškėja 2020 m. riboto interneto prieiga nesinaudojo. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusi BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto redakcija įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisę įsigyti ir turėti maisto produktus, išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš

vartojimą būtina termiškai apdoroti. Atsakovės atstovas rėmėsi literatūroje pateiktomis žodžių reikšmėmis: „terminis“ reiškia „šiluminis“, „apdoroti“ - „paveikti medžiagos ar gaminio ypatybes“, „terminis apdorojimas“ - metalų, jų lydinių ir kitų medžiagų struktūros ir savybių kryptingas keitimas jas įkaitinant iki tam tikros temperatūros. Paaiškino, kad atsižvelgdami į minėtas teisės aktų nuostatas bei „terminio apdoravimo“ sąvokos aiškinimą, pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė įstaigos nuteistųjų parduotuvėje prekiauti maisto produktais, kuriuos būtina termiškai apdoroti: natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu; kruopomis, makaronais. Šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti. Laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai taip pat priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms įsigyti šiuos maisto produktus, kuriems reikalingas terminis apdorojimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnėse nei 500 g pakuotėse; sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį. Atsakovės atstovas teigė, kad pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos pateiktą sąvoką maisto papildai yra maisto produktai. Maisto papildai nėra įtraukti į nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų sąrašą, todėl jais prekiauti pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje neleidžiama. Nuteistųjų teisė įsigyti vitaminų įtvirtinta Taisyklių 20.5.15 papunktyje tik nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., teisingumo ministrui priėmus minėtą įsakymą Nr. 1R-275 dėl Taisyklių pakeitimo. Atsižvelgdamas į minėtus teisinio reglamentavimo pasikeitimus, Panevėžio pataisos namų direktorius 2020 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-85 patvirtino Vaistinių preparatų, vitaminų ir medicinos priemonių pirkimo nuteistiesiems (suimtiesiems) jų asmeninėmis lėšomis tvarkos aprašą. Pataisos namuose nebuvo užregistruota pareiškėjos prašymų dėl maisto papildų ir vitaminų įsigijimo. Apribojimas dėl nuteistiesiems galimo įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių kiekio (ne daugiau kaip 2 kg) nėra susijęs su 2020 m. birželio ir rugpjūčio mėn. įsigaliojusiais BVK ir Taisyklių pakeitimais, jis buvo taikomas nuo pat 2018 m. spalio 20 d. Be to, nuteistosioms sudaryta galimybė apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę, tad tuo sudaryta galimybė įsigyti vaisių ir daržovių 4 kg per savaitę. Maitinimas pataisos namuose organizuojamas pagal teisės normas. Patikrinimo aktuose pažeidimų užfiksuota nebuvo. Pareiškėjos nusiskundimai dėl netinkamos tiekiamo maisto kokybės yra nepagrįsti. Atsakovės atstovas teigė, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas (BVK 73, 95 straipsniai) nebeįtvirtina paprastajai grupei priskirtų nuteistųjų teisės gauti smulkiuosius paketus, Taisyklės išplečia nuteistajam galimų atsiųsti arba perduoti daiktų sąrašą - jame nurodyta, be kita ko, kad nuteistieji gali gauti spaudą pašto arba perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus. BVK 93 straipsnio 1 dalis numato paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisę patiems prenumeruoti laikraščius ir žurnalus. Pareiškėja šiuo metu šia teise nesinaudoja. Be to, pataisos namai prenumeruoja periodinę spaudą, kuri nuteistosioms prieinama įstaigos bibliotekose. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas (BVK 95 straipsnis) nesumažina pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto ar perduodamame siuntinyje, kadangi siuntinių periodiškumas išliko tas pats, be to, padidintas pašto siuntinio svoris. Be to, pagal teisės normas, drabužiai ir avalynė išduodami nemokiems nuteistiesiems, esant jų rašytiniam prašymui. Pareiškėja 2020 metais neteikė prašymų dėl aprūpinimo drabužiais ir avalyne. Dėl prašomos priteisti neturtinės žalos atsakovės atstovas atsiliepime teigė, kad Panevėžio pataisos namai veikė teisėtai, t. y. tinkamai taikė teisės aktų normas, todėl nėra viešosios atsakomybės sąlygos - valdžios institucijos neteisėtų veiksmų (neveikimo). Pareiškėja nepateikė įrodymų dėl neturtinės žalos, skundą grindė abstrakčiais teiginiais, nenurodė, ku grindžiamas žalos dydis ir kaip jis apskaičiuotas.

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujanti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau - ir atsakovės atstovė, ir atsakovės atstovė Teisingumo ministerija, ir Teisingumo ministerija) atsiliepimu į skundą (b. I. 75-78) į skundą nesutiko su skundu ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime nurodė, be kita ko, kad iš pareiškėjos skundo matyti, jog pareiškėja žalą kildina iš BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto pakeitimų, ir iš teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymo Nr. 1R-25 „Dėl Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“. Šis teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-25 yra teisėtas ir galiojantis, todėl ir pareiškėjos teisių ribojimai yra teisėti. Teisingumo ministras, priimdamas šį įsakymą, veikė Teisingumo ministerijai priskirtų kompetencijų ribose. Šis įsakymas yra norminis administracinis aktas, kuris gali būti pripažintas neteisėtu tik Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau - ir ABTĮ) nustatyta tvarka. Atsakovės atstovė teigė, kad valstybės institucijos ar pareigūnai neatliko jokių neteisėtų veiksmų, taip pat ir pareiškėja neįrodė jai padarytos žalos fakto, todėl pareiškėjos skundas atmestinas.

Skundas tenkinamas iš dalies.

Nagrinėjamoje byloje pareiškėja prašo priteisti 1000 Eur neturtinės žalos atlyginimą iš atsakovės (b. I. 9), neturtinę žalą kildina iš jos teisių apribojimų, įsigaliojus 2020 m. birželio 20 d. BVK pakeitimams.

Remiantis bylos duomenimis (b. 1. 14, 25), nustatyta, kad pareiškėja nuo 2020 m. birželio 20 d. (skunde nurodytos datos, nuo kurios įsigaliojo jos nurodyti teisės akto pakeitimai, b. 1. 8) iki 2020 m. rugsėjo 4 d. (jos pradinio skundo išsiuntimo datos, b. 1. 3) buvo kalinama Panevėžio pataisos namuose. Todėl teismas nustato, kad byloje nagrinėjamas ginčas dėl neturtinės žalos atlyginimo už 2020 m. birželio 20 d. - 2020 m. rugsėjo 4 d. laikotarpį (toliau - ir ginčo laikotarpis).

Pareiškėja ginčo laikotarpiu buvo priskirta paprastajai grupei (b. 1. 14, 25, 27).

Ginčo dėl neturtinės žalos atlyginimo teisiniams santykiams taikomos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - CK) 6.271 straipsnio nuostatos. CK 6.271 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje teisės normoje įtvirtinta viešoji civilinė atsakomybė, kurios specifika yra ta, kad civilinės atsakomybės subjektas yra ne privatus, bet viešasis asmuo - valstybė. Atsakomybės subjekto ypatumai lemia tam tikrus šios civilinės atsakomybės taikymo ypatumus. Vienas iš jų yra tai, kad šio delikto padarymas suponuoja griežtą civilinę atsakomybę, tai yra, civilinę atsakomybę be kaltės, CK 6.271 straipsnyje nustatyta viešajai atsakomybei atsirasti pažeidėjo kaltės sąlyga nėra būtina. Tai reiškia, kad viešajai atsakomybei nustatyti pakanka trijų civilinės atsakomybės sąlygų buvimo: valdžios institucijos (jų tarnautojų, pareigūnų) atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), asmens patirtos žalos (CK 6.249 straipsnis), neteisėtus veiksmus bei padarytą žalą siejancio priežastinio ryšio (CK 6.247 straipsnis). Nenustačius bent vienos iš minimų trijų viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla turtinė prievolė atlyginti žalą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. lapkričio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-2205-575/2017; 2017 m. rugpjūčio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1980-520/2017).

Pareiškėja skunde nurodė, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojus BVK pakeitimams, 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems draudžia turėti elektros prietaisus (virdulius, plaukų džiovintuvus, televizorius, radijo imtuvus, elektroninius laikrodžius, USB laikmenas ir t. t.); pataisos namų administracija paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems nurodė iki 2020 m. liepos 15 d. pasidėti asmeninę aparatūrą į sandėlį; pakludama šiam administracijos nurodymui, ji parašė prašymą leisti pasidėti į sandėlį televizorių ir jį įteikė būrio viršininkei 2020 m. liepos 15 d., televizorių ji išnešė į siuntinių priėmimo punktą 2020 m. liepos 23 d.; tuo pataisos namų administracija atėmė jai galimybę susipažinti su svarbiausiomis naujienomis, klausytis radijo imtuvo, žiūrėti televizorių (žinias, publicistiką); televizorių jai grąžino 2020 m. rugpjūčio 26 d.; pagal BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktą iš elektros prietaisų galima naudotis tik barzdaskute; jai, moteriai, nesuteikta alternatyva, pvz., plaukų džiovintuvas, plaukų tiesintuvas; pataisos namų administracija nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė įsigyti maltą kavą, arbatą, kakavą ir visus produktus, kurie yra termiškai apdorojami (makaronus, ryžius, grikius, avižas ir kitas grūdines kultūras, šaldytas daržoves, taip pat praktiškai visus produktus, kurie yra šildomi mikrobangų krosnelėje ar dujomis, arba užpilami karštu vandeniu) (b. 1. 8).

Nors pareiškėja skunde tarp draudžiamų turėti daiktų nurodė virdulį (b. 1. 8), o ne elektrinį virdulį, iš to, kad pareiškėja skundžiasi dėl draudimo turėti elektros prietaisus (b. 1. 8), darytina išvada, jog pareiškėja nurodė elektrinį virdulį

Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo BVK 92 straipsnio pakeitimai, priimti BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023. Įsigaliojus jiems, BVK 92 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad: nuteistieji turi teisę turėti šiuos asmeninius daiktus: 1) lengvajai grupei priskirti nuteistieji, taip pat atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantys nuteistieji - maisto produktus, laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, higienos ir kanceliarijos reikmenis, elektros prietaisus ir kitus daiktus; 2) paprastajai grupei priskirti nuteistieji - maisto produktus (išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti), laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, barzdaskutę, higienos ir kanceliarijos reikmenis ir kitus daiktus; 3) drausmės grupei priskirti nuteistieji - šviežius vaisius ir daržoves, drabužius, avalynę, higienos ir kanceliarijos reikmenis. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse; atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantiems nuteistiesiems pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis pareigūnas gali leisti turėti ir kitų asmeninių daiktų, jei tai sudarytų sąlygas vykdyti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją, gerintųjų sveikatą ir gerovę. To paties straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad asmeninius daiktus

nuteistieji įsigyja įgyvendindami šio kodekso 93, 95 ir 97 straipsniuose nustatytas teises (t. y. teisę prumeruoti laikraščius ir žurnalus, teisę gauti perduodamų daiktų, teisę nusipirkti asmeninių daiktų).

BVK pakeitimo įstatymo (2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023) 49 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, teisingumo ministras ir Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau - Kalėjų departamentas) direktorius iki 2021 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Tuo laikotarpiu, kai įsigaliojo minėtas BVK 92 straipsnio pakeitimas, teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių (jų redakcijoje, galiojusioje nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 21 d.) 21 punkte buvo nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1-20.4.7 ir 20.5 papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.4.1-20.4.7 papunkčiuose buvo išvardinti tokie elektros prietaisai: televizorius ir jo priedėlis antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; nešiojamasis kompiuteris (nurodyta, kad vietoje nešiojamojo kompiuterio leidžiama turėti stacionarųjį kompiuterį, jeigu jis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.); kišeninis (nešiojamasis) radijo imtuvas arba MP3 grotuvas; barzdaskutė; plaukų džiovintuvas; elektrinis virdulys; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Taisyklių 20.5.16 papunktyje buvo numatyta, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti kitų daiktų, kurie būtini Taisyklių 20.4, 20.5.4, 20.5.7 ir 20.5.15 papunkčiuose nurodytiems daiktams eksploatuoti. Taisyklių 20.1.1—20.1.12, 20.1.17 papunkčiuose buvo išvardinti tokie maisto produktai: vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg; duonos gaminiai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; pieno produktai (išskyrus saldintą sutirštintą pieną) - ne didesnė nei 500 ml)/g pakuotėse; termiškai apdoroti, rūkyti, sūdyti mėsos gaminiai (žuvies) - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; chalva, šokoladas, šokoladiniai saldainiai, riešutai - ne daugiau kaip 500 g pakuotėse; aliejus, margarinas - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; natūrali arbata, kava, kakava - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sultys, gaivieji gėrimai, mineralinis vanduo - ne didesnė nei 1000 ml pakuotėse; prieskoniai, sintetiniai šaldikliai; sausi dribsniai, sausos sriubos, sausi antrieji patiekalai, sausas sultinys - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kruopos, makaronai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kečupas, pomidorų padažas, sojų padažas, majonezas, garstyčios, krienai - ne didesnė nei 200 ml gamintojo pakuotėse; sausainiai, vafLIAI ir meduoliai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse ir ne daugiau kaip po vieną pakuotę.

Atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimu atsiliepime, įsigaliojus BVK 92 straipsnio pakeitimui, paprastajai grupei priskirti nuteistieji neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus; iki buvo priimtas įgyvendinamasis teisės aktas - teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275, pataisos namai vadovavosi senosiomis Taisyklių nuostatomis tiek, kiek jos neprieštaravo nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK reglamentavimui (b. 1. 15). Iš pareiškėjos skunde nurodytų aplinkybių (b. 1. 8) ir atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 15) nustatyta, kad bausmę atliekančios nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims. Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime taip pat nustatyta, kad Panevėžio pataisos namai, atsižvelgdami į BVK 92 straipsnio pakeitimus, į BVK 73 ir 74 straipsnių pakeitimus (73 ir 74 straipsnių pakeitimai neįtvirtino paprastajai grupei priskirtoms nuteistosioms teisės naudotis maisto ruošimo patalpomis), ir į literatūroje nurodomą „terminio apdorėjimo“ sąvokos aiškinimą, nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti šiais maisto produktais (kuriuos, atsakovės atstovo teigimu, kuriuos būtina termiškai apdoroti): natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu, kruopomis, makaronais; šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti (b. 1. 17-18).

Iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime matyti, kad laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virduliais bei įsigyti šiuos maisto produktus, kuriems reikalingas terminis apdorėjimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (b. 1. 18).

Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojo Taisyklių 21 punkto ir kitų punktų pakeitimai, priimti teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275. Įsigaliojus jiems, Taisyklių 21 punkte nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso

142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.9, 20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1, 20.4.3, 20.4.4, 20.4.6, 20.4.7 ir 20.5 papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų (išskyrus MP3 grotuvą), taip pat sausų dribsnių. Taisyklių 20.4.1, 20.4.3, 20.4.4, 20.4.6, 20.4.7 papunkčiuose išvardinti tokie elektros prietaisai: televizorius ir jo priedėlis antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeninis (nešiojamas) radijo imtuvas arba MP3 grotuvas; barzdaskutė; elektrinis virduklis; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Be to, kaip jau rašyta, Taisyklių 21 punkte nurodyta, kad MP3 grotuvą neleidžiama įsigyti ir turėti. Taisyklių 20.5.16 papunktyje numatyta, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti kitų daiktų, kurie būtini Taisyklių 20.4, 20.5.4, 20.5.7 ir 20.5.15 papunkčiuose nurodytiems daiktams eksploatuoti. Taisyklių 20.1.1-20.1.9, 20.1.12, 20.1.17 papunkčiuose išvardinti tokie maisto produktai: vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg; duonos gaminiai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; pieno produktai (išskyrus saldintą sutirštiną pieną) - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; termiškai apdoroti, rūkyti, sūdyti mėsos gaminių (žuvies) - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; chalva, šokoladas, šokoladiniai saldainiai, riešutai - ne daugiau kaip 500 g pakuotėse; aliejus, margarinas - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; natūrali arbata, kava, kakava - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sultys, gaivieji gėrimai, mineralinis vanduo - ne didesnė nei 1000 ml pakuotėse; prieskoniai, sintetinių šaldikliai; kečupas, pomidorų padažas, sojų padažas, majonezas, garstyčios, krienai - ne didesnė nei 200 ml gamintojo pakuotėse; sausainiai, vafLIAI ir meduoliai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse ir ne daugiau kaip po vieną pakuotę.

Atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimu, 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojus teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymui Nr. 1R-275 (kuriuo pakeistas Taisyklių 21 punktas įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems, įskaitant ir pareiškėją, teisę naudotis televizoriumi ir jo priedėliu antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeniui (nešiojamu) radijo imtuvu; barzdaskute; elektriniu virduklis; LED skaitymo lempa (maitinama elementais)), nuteistosios nedelsiant buvo informuotos apie 21 punkto nuostatas, ir joms buvo leista minėtus daiktus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis (b. 1. 15-16).

Nagrinėjamu atveju svarbu, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ginčo laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis būtent pareiškėjai.

Iš pareiškėjos paaiškinimų skunde (b. 1. 8), pareiškėjos prašymo kopijos (b. 1. 29) nustatyta, kad pareiškėja 2020 m. liepos 15 d. pateikė prašymą leisti padėti į sandėlį televizorių „Estar“ ir jo valdymo pultą. Iš pareiškėjos paaiškinimų skunde (b. 1. 8), atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 16), apskaitos kortelės kopijos (b. 1. 30), padėtų į sandėlį ar iš jo paimtų nuteistųjų elektros prietaisų žurnalo kopijos (b. 1. 32) nustatyta, kad pareiškėja šiuos daiktus į sandėlį atidavė 2020 m. liepos 23 d. Iš pareiškėjos prašymo kopijos (b. 1. 29) nustatyta, kad pareiškėja 2020 m. rugpjūčio 21 d. pateikė prašymą leisti paimti iš sandėlio šį televizorių. Iš pareiškėjos paaiškinimų skunde (b. 1. 8), atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 16), apskaitos kortelės kopijos (b. 1. 30) nustatyta, kad minėti daiktai (televizorius Estar ir jo valdymo pultas) pareiškėjai buvo atiduoti iš sandėlio 2020 m. rugpjūčio 26 d. Byloje nėra ginčo dėl to, kad pareiškėja minėtus daiktus paprašė leisti pasidėti į sandėlį, atsižvelgdama į atsakovės atstovo prašymą turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims, ir kad pareiškėja juos pasiėmė iš sandėlio, atsižvelgdama į atsakovės atstovo leidimą (duotą nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojus Taisyklių 21 punkto pakeitimams) elektros prietaisus pasiimti iš sandėlio.

Teismas sprendžia, kad kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., kadangi BVK 92 straipsnio (redakcijos, įsigaliojusios nuo 2020 m. birželio 20 d.) 2 dalyje yra nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse, t. y. BVK nukreipia į Taisykles. Taisyklės (redakcija, galiojusi nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d.) įtvirtino pareiškėjos teisę turėti televizorių ir jo priedėlį antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d. (21 punktas, 20.4.1 papunktis); taip pat valdymo pultą - daiktą, būtiną jam eksploatuoti (21 punktas, 20.5.16 papunktis). Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojusi Taisyklių redakcija, kaip ir galiojusi iki šios datos, įtvirtino pareiškėjos teisę naudotis televizoriumi ir jo priedėliu antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d. (21 punktas, 20.4.1 papunktis), ir jo valdymo pultu (21 punktas, 20.5.16 papunktis). Kadangi kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 21

d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., darytina išvada, kad pareiškėjai neteisėtai buvo atimta teisė naudotis asmeniniu televizoriumi laikotarpiu ir jo valdymo pultu nuo 2020 m. liepos 23 d. iki 2020 m. rugpjūčio 26 d. Todėl yra pagrindas konstatuoti vieną iš valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygų - atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų neteisėtus veiksmus (CK 6.246 straipsnis).

Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad Panevėžio pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistiesiems naudotis asmeniniais virduliais (b. 1. 15, 18). Pareiškėja skunde taip pat neteigė, kad pataisos namų administracija ginčo laikotarpiu jai neleido naudotis asmeniniu virduliu, ir kad ji ginčo laikotarpiu dėl administracijos nurodymo minėtą daiktą padėjo į sandėlį. Bylos medžiagoje tokių duomenų taip pat nėra. Dėl to darytina išvada, kad pareiškėjai ginčo laikotarpiu nebuvo atimta teisė naudotis asmeniniu elektriniu virduliu, šis elektros prietaisas nebuvo iš pareiškėjos paimtas.

Pareiškėja skunde nors ir išvardino kitus draudžiamus turėti elektros prietaisus - plaukų džiovintuvą, plaukų tiesintuvą, radijo imtuvą, elektroninį laikrodį (b. 1. 8), tačiau nenurodė, kad ji turėjo kurį nors iš jų.

USB laikmena, t. y. laikmena yra laikmena informacijai patalpinti, naudojama prijungti prie kompiuterio (kurią pareiškėja skunde (b. 1. 8) įvardino kaip draudžiamą turėti daiktą) nei pagal BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto (įsigaliojusio nuo 2020 m. birželio 20 d.) nuostatas, nei pagal Taisyklių 21 punkto nuostatas nėra priskiriama elektros prietaisams. Informacijos laikmenos minimos Taisyklių 20.5.13 papunktyje tarp kitų daiktų ir reikmenų, priskiriamų leidžiamiems įsigyti ir turėti daiktams. Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad dėl šios priežasties (jog USB laikmenos nėra įvardytos tarp elektros prietaisų) pataisos namai nekėlė reikalavimo turimas asmenines USB laikmenas atiduoti į sandėlį, nuteistosioms buvo palikta teisė jas turėti ir jomis naudotis (b. 1. 16). Teismas nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad iš jos buvo paimta USB laikmena. Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu turėjo galimybę naudotis asmenine USB laikmena, jeigu ši daiktą turėjo.

Kaip jau rašyta, iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime nustatyta, kad Panevėžio pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu, kruopomis, makaronais (šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti) (b. 1. 17-18).

Teismas sprendžia, kad kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., kadangi BVK 92 straipsnio (redakcijos, įsigaliojusios nuo 2020 m. birželio 20 d.) 2 dalyje yra nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse, t. y. BVK nukreipia į Taisykles. Taisyklės (redakcija, galiojusi nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d.) įtvirtino pareiškėjos teisę įsigyti ir turėti natūralią arbatą, kavą, kakavą (21 punktas, 20.1.7 papunktis); sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (21 punktas, 20.1.10 papunktis); kruopas, makaronus (21 punktas, 20.1.11 papunktis). Tačiau atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė prekiauti pataisos įstaigos parduotuvėje išvardintais maisto produktais (b. 1. 17-18), dėl to pareiškėja nuo šios datos negalėjo jų įsigyti, o vėliau atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms įsigyti šiuos maisto produktus, kuriems reikalingas terminis apdorojimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnėse nei 500 g pakuotėse; sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (b. 1. 18). Atsakovės atstovas neįvardino kruopų ir makaronų tarp maisto produktų, kuriuos laikotarpiu nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. buvo leista įsigyti. Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojusi Taisyklių redakcija įtvirtino pareiškėjos teisę įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnėse nei 500 g pakuotėse, tačiau neįtvirtino pareiškėjos teisės įsigyti sausų dribsnių, sausos sriubos, sausų antrųjų patiekalų, sauso sultinio, kruopų, makaronų. Pareiškėja skunde neteigė, kad jai nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. buvo neleista įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnėse nei 500 g pakuotėse. Kadangi kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., darytina išvada, kad pareiškėjai neteisėtai buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d., ir įsigyti kruopas ir makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d. Todėl yra pagrindas konstatuoti vieną iš valstybės

deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygų - atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų neteisėtus veiksmus (CK 6.246 straipsnis).

Pareiškėja skunde tarp uždraustų įsigyti maisto produktų nurodė ir šaldytas daržoves (b. 1. 8), tačiau atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime tarp uždraustų įsigyti maisto produktų šaldytų daržovių neįvardino (b. 1. 17), be to, paaiškino, kad Panevėžio pataisos namai nedraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti šaldytomis daržovėmis (b. 1. 18). Vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg pagal Taisyklių 21 punktą (redakcija, galiojusią nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu, ir galiojančią nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., t. y. ginčo laikotarpiu) priskirtini maisto produktams, kuriuos pareiškėjai leidžiama įsigyti ir turėti. Be to, ir pati pareiškėja skunde teigė, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti 2 kg vaisių ir daržovių (b. 1. 8). Todėl teismas daro išvadą, kad pareiškėjai ginčo laikotarpiu nebuvo uždrausta pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti šaldytas daržoves.

Pareiškėja skunde nurodė, kad Panevėžio pataisos namų administracija nuo 2019 m. jai panaikino galimybę įsigyti maisto papildus ir vitaminus, nors jie priskiriami maisto produktams (b. 1. 8).

Maisto papildai buvo išbraukti iš Nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašo nuo 2018 m. spalio 20 d., kai buvo pakeistas teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 patvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių (kurios neteko galios nuo 2020 m. sausio 22 d.) 18 priedas (iki 2018 m. spalio 20 d. maisto papildai minėtame sąraše buvo). Tad maisto papildai iš Nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašo buvo išbraukti dar iki pareiškėjos skunde nurodytos datos - 2020 m. birželio 20 d., ir jų išbraukimas nėra siejamas su pareiškėjos skunde minimais BVK pakeitimais.

Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad maisto papildais nėra prekiaujama dėl to, kad jie nėra įtraukti į Taisyklėse pateiktą nuteistiesiems leidžiamų įsigyti maisto produktų sąrašą (b. 1. 18). BVK 92 straipsnio (redakcijos, galiojančios nuo 2020 m. birželio 20 d.) 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse. Kaip jau rašyta, Taisyklių (redakcijos, galiojusios nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu) 21 punktą numatė, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1-20.4.7 ir 20.5 papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Maisto papildai nebuvo nurodyti minėtuose Taisyklių papunkčiuose. Kaip jau rašyta, Taisyklių (redakcijos, galiojusios nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. iki 2020 m. spalio 1 d.) 21 punktą numatė, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.9, 20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1, 20.4.3, 20.4.4, 20.4.6, 20.4.7 ir 20.5 papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų (išskyrus MP3 grotuvą), taip pat sausų dribsnių. Maisto papildai nebuvo nurodyti minėtuose Taisyklių papunkčiuose. Maisto papildai nebuvo nurodyti ir kituose Taisyklių 20 punkto papunkčiuose. Tad jie ginčo laikotarpiu nebuvo įtraukti į paprastajai ir į lengvajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti asmeninių daiktų sąrašą. Todėl teismas daro išvadą, kad pataisos namų parduotuvėje ginčo laikotarpiu teisėtai neprekiauta maisto papildais. Maisto papildai nėra įtraukti į minėtą sąrašą ir Taisyklių redakcijoje, įsigaliojusioje nuo 2020 m. spalio 1 d.

Kaip jau rašyta, Taisyklių (redakcijos, galiojusios nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu) 21 punktą numatė, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje turėti Taisyklių 20.5 papunktyje nurodytų asmeninių daiktų, o Taisyklių 20.5.15 papunktyje buvo nurodyta, kad jiems leidžiama įsigyti ir turėti gydytojo rekomenduotų vaistinių preparatų - ne didesnė nei 200 ml pakuotėse ir medicinos priemonių (nuteistiesiems, gavusiems rašytinį pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) direktoriaus leidimą). Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. Taisyklės buvo pakeistos, ir pagal jų (redakcijos, galiojusios nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. iki 2020 m. spalio 1 d., t. y. ginčo laikotarpiu), 20.5.15 papunktį minėtiems nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaistinių preparatų, kuriais Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos viršininko nustatyta tvarka leidžiama prekiauti vaistinių preparatų mažmeninės prekybos įmonėms, vitaminų (gamintojų pakuotėmis, ne daugiau kaip 30 tablečių arba kapsulių), gydytojo rekomenduotų medicinos priemonių (nuteistiesiems, gavusiems rašytinį pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) direktoriaus leidimą įsigyti ir turėti medicinos priemonių). Iš aptartų teisės normų matyti, kad jos tik nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., t. y. tik dalį ginčo laikotarpio,

numatė pareiškėjos teisę įsigyti vitaminus. Bylos duomenimis (b. 1. 19, 71-73), atsižvelgdamas į minėtus teisinio reglamentavimo pasikeitimus, Panevėžio pataisos namų direktorius 2020 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-85 patvirtino Vaistinių preparatų, vitaminų ir medicinos priemonių pirkimo nuteistiesiems (suimtiesiems) jų asmeninėmis lėšomis tvarkos aprašą, nustatydamas, be kita ko, vitaminų pirkimo nuteistiesiems jų asmeninėmis lėšomis tvarką. Iš šio aprašo 1-2, 6 punktų matyti, kad nuteistasis, pageidaujantis įsigyti vitaminų už asmenines lėšas, turi kreiptis rašytiniu prašymu į Panevėžio pataisos namų direktorių (b. 1. 72). Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad pataisos namuose nebuvo užregistruota pareiškėjos prašymų dėl maisto papildų ar vitaminų įsigijimo (b. 1. 19). Pareiškėja, skunde teigdama, kad pataisos namų administracija nuo 2019 m. jai panaikino galimybę įsigyti vitaminus (b. 1. 8), nepaaiškino, kada ji negalėjo vitaminų įsigyti, ir jokių konkrečių aplinkybių nenurodė. Tad teismas nenustatė pagrindo abejoti atsakovės atstovo nurodytais duomenimis, jog pareiškėja nesikreipė su prašymu dėl vitaminų įsigijimo.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus, tad nėra vienos iš būtinų valstybės civilinės atsakomybės sąlygų - valstybės valdžios institucijos atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), ir atitinkamai nėra būtinų civilinės atsakomybės sąlygų visumos (CK 6.271 straipsnis). Pareiškėjos skundo argumentai dėl nesudarytos galimybės įsigyti maisto papildų ir vitaminų atmetami kaip nepagrįsti.

Pareiškėja skunde nurodė, kad priėmus BVK 73 straipsnio pakeitimus, nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai iki 2 kg, leidžiami tik laiškai iki 20 g; jai buvo atimta galimybė teisė gauti įvairius žurnalus, kryžiažodžius, rašymo popierių, pašto ženklus ir vokus; apribota galimybė gauti perduodamų daiktų; teigė, kad viena pašto siunta, leidžiama per 6 mėn., neturi sverti daugiau nei 15 kg, tuo tarpu pagal vidaus tvarkos taisykles kiekvienas nuteistasis turi rengtis sezoną atitinkančiais drabužiais; pažeisdama vidaus tvarkos taisykles, ji gali būti baudžiama, dėl to jai didėja nervinė įtampa, prasideda įvairūs negalavimai, nemiga (b. 1. 8-9).

Iš pareiškėjos teiginių dėl pašto siuntos ir drabužių darytina išvada, kad pareiškėja skundžiasi tuo, kad dėl to, jog per 6 mėnesius galima gauti vieną siuntinį su drabužiais, avalyne ir patalyne, ji negali apsirūpinti kiekvieną metų sezoną atitinkančiais drabužiais.

BVK 73 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2016 m. balandžio 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 3 punktas nustatė, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat gauti smulkiųjų paketų. BVK 95 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 4 dalis nustatė, be kita ko, kad smulkiųjų paketų su spauda priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės. Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 73 straipsnis buvo pakeistas, ir nuo minėtos datos BVK 73 straipsnio 3 punktas nustato, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat šio kodekso 95 straipsnyje nustatytu periodiškumu gauti perduodamų daiktų. Nuo 2020 m. birželio 20 d. taip pat buvo pakeistas BVK 95 straipsnis, ir nuo minėtos datos šiame straipsnyje nebėra nurodyta, kad nuteistiesiems gali būti perduodami smulkieji paketai su spauda, tačiau šio straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad perduodamų daiktų priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarka nustatyta Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse. Taisyklių 29 punktas nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamų siuntinių arba per pasimatymus.

Iš nurodytų teisės normų matyti, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 73 straipsnio 3 punktas, 95 straipsnio 4 dalis nebenumato pareiškėjos teisės gauti smulkiuosius paketus su spauda, BVK 95 straipsnio 4 dalis nukreipia į Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisykles, o minėtų Taisyklių 29 punktas (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 22 d.) pareiškėjai leidžia gauti jos nurodytus daiktus - žurnalus, vokus, pašto ženklus, rašymo popierių pašto arba perduodame siuntinyje arba per pasimatymą. Pagal BVK 95 straipsnio 1 dalį, 73 straipsnio 2 punktą (šių straipsnių redakcijų, galiojančių nuo 2020 m. birželio 20 d.) pareiškėja turi teisę gauti perduodamų daiktų vieną kartą per šešis mėnesius, gauti vieną ilgalaikį ir vieną trumpalaikį pasimatymą per du mėnesius. Tad pareiškėja šiais būdais nuo 2020 m. birželio 20 d. gali gauti žurnalus, vokus, pašto ženklus, rašymo popierių. Pareiškėja skunde neteigė, kad Panevėžio pataisos namų administracija jai neleido šiais būdais minėtų daiktų gauti, nenurodė jokių konkrečių atvejų ir aplinkybių, tik abstrakčiai teigė, kad priėmus BVK 73 straipsnio pakeitimus, jai buvo atimta galimybė gauti įvairius žurnalus, kryžiažodžius, rašymo popierių, pašto ženklus ir vokus (b. 1. 9).

Be to, pareiškėja turi teisę už asmeninėje sąskaitoje turimas lėšas prenumeruoti laikraščius ir žurnalus - tokią teisę įtvirtina BVK 93 straipsnio 1 dalis (ir redakcija, galiojusi iki 2020 m. birželio 20 d., ir galiojanti nuo šios datos). Bylos duomenimis, pareiškėja šia teise nesinaudoja (b. 1. 22).

Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai paaiškino, kad pataisos namai nuolat prenumeruoja periodinius leidinius (laikraščius, žurnalus), kurie yra prieinami nuteistosioms įstaigoje veikiančiose bibliotekose (b. 1. 16, 22). Teismas nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad ji negalėjo paskaityti periodinių leidinių bibliotekoje. Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja žurnalus ir laikraščius galėjo paskaityti taip pat ir pataisos įstaigos bibliotekoje.

Taisyklių 35 punktas nustato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę. Pagal Taisyklių 21 punkto, 20.5.2 papunktį (ir redakciją, galiojusią nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., ir galiojančią nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., t. y. ginčo laikotarpiu) paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir turėti pataisos įstaigoje vokus, pašto ženklus, žurnalus, laikraščius, rašymo popierių. Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namų direktorius 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-95 (b. 1. 50-51), 2020 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. V-74 (b. 1. 48-49), 2020 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. V-84 (b. 1. 46-47) (kurie galiojo ginčo laikotarpiu) nustatė nuteistųjų apsipirkimo parduotuvėje grafiką, pagal kurį pareiškėjai (kuri gyvena II gyvenamojo korpuso II aukšte, b. 1. 16) buvo skirtas laikas apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę. Pareiškėja skunde neteigė, kad ji negalėjo nusipirkti minėtų daiktų pataisos įstaigos parduotuvėje. Dėl to teismas sprendžia, kad pareiškėja minėtais daiktais galėjo apsirūpinti ir pataisos įstaigos parduotuvėje - juos nusipirkti.

Pagal Taisyklių 18 punktą nuteistieji pataisos įstaigoje privalo nuo atsikėlimo iki ėjimo miegoti būti tvarkingai apsirengę viršutiniais drabužiais pagal pataisos įstaigos direktoriaus nustatytą tvarką. Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 5-47 patvirtintos Nuteistųjų ir suimtųjų, atliekančių laisvės atėmimo bausmę Panevėžio pataisos namuose, drabužių nešiojimo tvarkos (b. 1. 69-70) 1.2 papunktyje nurodyta, kad nuteistosios ir suimtosios privalo drabužius nešioti pagal sezoną (b. 1. 70). Taigi, pareiškėja, kaip ji ir teigė skunde (b. 1. 9), pataisos įstaigoje privalo drabužius nešioti pagal sezoną.

BVK 95 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 1 dalis nustatė, kad nuteistiesiems leidžiama per šešis mėnesius gauti vieną pašto arba perduodamą drabužių, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynės siuntinį; to paties straipsnio 2 dalis nustatė, kad vienas pašto siuntinys neturi sverti daugiau kaip dešimt kilogramų, o perduodamas siuntinys - daugiau kaip penkiolika kilogramų. Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 95 straipsnis buvo pakeistas BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, ir nuo 2020 m. birželio 20 d. šio straipsnio 1 dalis nustato, kad nuteistieji turi teisę vieną kartą per šešis mėnesius gauti perduodamų daiktų; 2 dalis nustato, be kita ko, kad nuteistajam gali būti atsiunčiami arba perduodami drabužiai, patalynė (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynė (ir kiti šioje straipsnio dalyje išvardinti daiktai). Taisyklių 29 punktas nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamų siuntinių arba per pasimatymus.

Iš aptarto teisinio reglamentavimo matyti, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas nesumažino pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, kadangi tiek iki minėtos datos, tiek po jos pareiškėja turi teisę gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, turi teisę gauti siuntinį vieną kartą per 6 mėn. (t. y. periodiškumas išliko toks pats), turi teisę gauti perduodamą siuntinį iki 15 kg (t. y. šio siuntinio leistinas svoris išliko toks pat); be to, nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiame teisiniame reglamentavime buvo padidintas leistinos gauti pašto siuntos svoris iki 15 kg (iki tol buvo 10 kg).

Pareiškėja skunde nenurodė jokio konkretaus atvejo ir aplinkybių, kada pataisos namuose jai nebuvo leista gauti drabužius, avalynę pašto arba perduodame siuntinyje.

Teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. IR-139 patvirtintas Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų materialinio buitinio aprūpinimo tvarkos aprašas (toliau - Aprašas) nustato, be kita ko, nuteistųjų, atliekančių terminuoto laisvės atėmimo ir iki gyvos galvos bausmės, aprūpinimo drabužiais, avalyne, patalynė ir higienos reikmenimis tvarką ir normas. Pagal Aprašo 2, 5, 6, 13 punktų, 1 priedo (jį redakciją, galiojusią nuo 2017 m. sausio 1 d. iki ginčo laikotarpio pabaigos) nuostatas pareiškėja, jeigu neturėjo nuosavų

drabužių ir(ar) avalynės pagal sezoną, buvo nemoki ir pateikė rašytinį prašymą pataisos įstaigos administracijai, turėjo teisę gauti drabužius ir avalynę, tinkamus dėvėti pagal sezoną, iš pataisos įstaigos administracijos. Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja 2020 metais Panevėžio pataisos namų direktoriui nėra teikusi prašymų dėl jos aprūpinimo drabužiais ir avalyne (b. 1. 23). Bylos medžiagoje tokių duomenų taip pat nėra. Pareiškėja taip pat neteigė, kad ji pataisos įstaigos administracijai buvo pateikusi rašytinį prašymą aprūpinti ją drabužiais ir avalyne. Todėl darytina išvada, kad pareiškėja neatitiko Aprašo 2, 5, 13 punktų sąlygų, tad pataisos įstaigos administracija neturėjo pareigos aprūpinti ją drabužiais ir avalyne pagal sezoną.

Pareiškėja skunde nors ir teigė, kad ji gali būti baudžiama, jeigu pažeis vidaus tvarkos taisyklių nuostatą nešioti drabužius pagal sezoną (b. 1. 9), tačiau nenurodė, kad ji buvo nubausta. Bylos medžiagoje tokių duomenų taip pat nėra.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus, tad nėra vienos iš būtinų valstybės civilinės atsakomybės sąlygų - valstybės valdžios institucijos atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), ir atitinkamai nėra būtinų civilinės atsakomybės sąlygų visumos (CK 6.271 straipsnis). Šie pareiškėjos skundo argumentai dėl atimtos galimybės gauti perduodamus ir atsiunčiamus daiktus atmetami kaip nepagrįsti.

Pareiškėja skunde nurodė, kad teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 buvo pakeistas nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas, apribotas kaliniams (taip pat ir jai) leidžiamų įsigyti ir turėti daržovių kiekis - dabar leidžiama įsigyti tik 2 kg vaisių ir daržovių; vaisiai ir daržovės yra vitaminų, mineralų, kitų būtinų elementų šaltinis; toks jų kiekio nustatymas yra jos galimybės rūpintis savo sveikata apribojimas, blogina jos sveikatą, nes gaunamas maistas pataisos įstaigoje palaiko tik gyvybines funkcijas, su juo ji negauna pakankamai vitaminų ir mineralų, to nebūtų, jeigu ji galėtų nusipirkti norimą kiekį vaisių ir daržovių; be to, trūkstant vitaminų ir mineralų, blogėja imuninė sistema, paūmėja lėtinės ligos, silpsta regėjimas (b. 1. 8).

Nuteistiesiems leidžiamas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis buvo sumažintas iki 2 kg nuo 2018 m. spalio 20 d., kai buvo pakeistas teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 patvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių (kurios neteko galios nuo 2020 m. sausio 22 d.) 18 priedas.

Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 92 straipsnis buvo pakeistas BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, ir šio straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse.

Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintos Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės įsigaliojo nuo 2020 m. sausio 22 d. Šių Taisyklių 21 punktą (ir jo redakcija, galiojusi nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., ir galiojanti nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., t. y. ginčo laikotarpiu) numato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje turėti Taisyklių 20.1.1 papunktyje ir kituose išvardintuose papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.1.1 papunktyje (ir jo redakcijoje, galiojusioje nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., ir galiojančioje nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., t. y. ginčo laikotarpiu) nurodyta, kad minėtiems nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių (šviežių, šaldytų, konservuotų) ne daugiau kaip 2 kg.

Tad ginčo laikotarpiu pareiškėjai pagal BVK 92 straipsnio 4 dalį, Taisyklių 21 punktą, 20.1.1 papunktį leistinas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis visą laiką buvo 2 kg. Pareiškėjos minimas vaisių ir daržovių kiekio sumažinimas iki 2 kg nėra siejamas su 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiais BVK pakeitimais, nėra siejamas ir su 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojusiais Taisyklių pakeitimais. Tai nurodė ir atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime (b. 1. 19). Kaip jau rašyta, tuo metu, kai buvo nustatyta vaisių ir daržovių kiekio apribojimas (iki 2 kg), galiojo senosios Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės, patvirtintos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194.

Nuo 2020 m. sausio 22 d. įsigaliojusių Taisyklių 35 punktą nustato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę. Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namų direktorius 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-95 (b. 1. 50-51), 2020 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. V-74 (b. 1. 48-49), 2020 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. V-84 (b. 1. 46-47) (kurie galiojo ginčo laikotarpiu) nustatė nuteistųjų apsipirkimo parduotuvėje grafiką, pagal kurį pareiškėjai (kuri gyveno II gyvenamojo korpuso II aukšte, b. 1. 16) buvo skirtas laikas apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę. Tad pareiškėjai ginčo laikotarpiu buvo sudarytos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje

dvigubai dažniau nei numatė Taisyklės. Teismas sprendžia, kad pareiškėja, apsipirkdama parduotuvėje, turėjo galimybę įsigyti taip pat ir vaisių, daržovių. Pareiškėja neteigė, jog parduotuvėje nėra šių prekių. Taigi, pareiškėja turėjo galimybę įsigyti vaisių ir daržovių iki 4 kg (2 kartus per savaitę po 2 kg).

Teismas neturi pagrindo abejoti atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų atsiliepime (b. 1. 20) nurodytomis aplinkybėmis, jog pataisos namuose laikomiems asmenims patiekiamas maistas atitinka fiziologines mitybos normas, maitinimas organizuojamas vadovaujantis Kalėjų departamento direktoriaus 2006 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 4/07-117 patvirtintomis Asmenų, laikomų kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose, maitinimo organizavimo taisyklėmis, bei Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2013 m. spalio 17 d. įsakymu Nr. V-62 (b. 1. 54-60) patvirtintomis Asmenų, laikomų Panevėžio pataisos namuose, maitinimo organizavimo taisyklėmis. Be to, pareiškėja, skunde teigdama, kad pataisos įstaigoje gaunamas maistas palaiko tik gyvybines funkcijas (b. 1. 8), nenurodė jokio konkretaus atvejo ir aplinkybių, kada pataisos įstaigos valgykloje jai buvo pateiktas netinkamas maistas.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus, tad nėra vienos iš būtinų valstybės civilinės atsakomybės sąlygų - valstybės valdžios institucijos atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis). Nors pareiškėja skunde ir teigė, kad trūkstant vitaminų ir mineralų, blogėja imuninė sistema, paūmėja lėtinės ligos, silpsta regėjimas (b. 1. 8), bylos duomenys to nepatvirtina: Laisvės atėmimo vietų liginės 2020 m. spalio 14 d. rašte Nr. S-3497 yra nurodyta, kad pareiškėjos asmens sveikatos istorijoje duomenų apie pareiškėjos kreipimąsi pas sveikatos priežiūros specialistus dėl pablogėjusios psichinės sveikatos, nusilpusio regėjimo ar lėtinių ligų paūmėjimo nėra (b. 1. 35). Tokių duomenų nepateikė ir pareiškėja. Todėl teismas daro išvadą, kad šiuo aspektu nėra kitos būtinos valstybės civilinės atsakomybės sąlygos - pareiškėjos patirtos žalos (CK 6.249 straipsnis). Tad šiuo aspektu nėra būtinų civilinės atsakomybės sąlygų visumos (CK 6.271 straipsnis). Šie pareiškėjos skundo argumentai dėl vaisių ir daržovių kiekio apribojimo, dėl netinkamo pataisos namuose tiekiamo maisto atmetami kaip nepagrįsti.

Pareiškėja skunde teigė, kad teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 buvo pakeistas nuteistiesiems (taip pat ir jai) buvo apribotas kaliniams (taip pat ir jai) leidžiamų įsigyti ir turėti daržovių kiekis, toks jų kiekio nustatymas yra jos galimybės rūpintis savo sveikata apribojimas, pažeidžia jos teises (b. 1. 8), teigė, kad minėtu teisingumo ministro įsakymu nustatyti draudimai ir apribojimai pažeidžia elementarias jos teises ir prasilenkia su protingumo, žmogiškumo principais, suvaržo jos teisę pasirinkti maisto racioną pagal savo fiziologinius poreikius, rūpintis sveikata (b. 1. 9). Kitų Teisingumo ministerijos neteisėtų veiksmų pareiškėja skunde konkrečiai nenurodė. Taisyklės yra norminis teisės aktas, t. y. teisės aktas, nustatantis elgesio taisyklės, skirtas individualiai neapibrėžtai asmenų grupei. Taisyklės nėra individualus administracinis aktas, skirtas konkrečiai pareiškėjai S. B. Teismas daro išvadą, kad Teisingumo ministerija pareiškėjos atžvilgiu jokių neteisėtų veiksmų neatliko, nes nepriėmė jokio teisės akto, kuris būtų taikomas išskirtinai tik pareiškėjai.

Likusieji tiek pareiškėjos, tiek ir atsakovės atstovų argumentai laikytini pertekliniais, neturintys lemiamos juridinės reikšmės kilusio ginčo išsprendimui, todėl detaliau nedėstyti ir neanalizuotini. Be to, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir Europos Žmogaus Teisių Teismas formuoja praktiką, kad teismo pareigos nurodyti priimto sprendimo motyvus apimtis gali skirtis priklausomai nuo sprendimo prigimties ir turi būti analizuojama konkrečių bylos aplinkybių kontekste (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje *M. S. prieš Armėniją* (pareiškimo Nr. 23086/08), 205 punktas; 2015 m. lapkričio 24 d. sprendimas byloje *P. prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 34085/09), 40 punktas, 1997 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *H. prieš Suomiją* (pareiškimo Nr. 20772/92), 55 punktas). Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje taip pat ne kartą pažymėta, kad įstatymo reikalavimas motyvuoti teismo sprendimą nereikia įpareigojimo teismui atsakyti į kiekvieną proceso dalyvio argumentą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. vasario 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-60-261/2019, 2009 m. liepos 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P⁷¹⁶-151/2009).

Byloje buvo nustatyta, kad pareiškėjai neteisėtai buvo atimta teisė naudotis asmeniniu televizoriumi ir jo valdymo pultu laikotarpiu nuo 2020 m. liepos 23 d. iki 2020 m. rugpjūčio 26 d., taip pat nustatyta, kad pareiškėjai neteisėtai buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d., įsigyti kruopas ir makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., ir šiais aspektais nustatyta valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlyga - valstybės valdžios institucijos neteisėti veiksmai (neveikimas) (CK 6.246 straipsnis). Pripažintina, jog tokios kalinimo

sąlygos pareiškėjai galėjo sukelti diskomfortą ir kitus neigiamus išgyvenimus. Nustatęs neteisėtą neveikimą, teismas, įvertinęs byloje surinktą medžiagą, konstatuoja esant ir kitus deliktinės atsakomybės elementus: žalą ir priežastinį ryšį (CK 6.247 ir 6.249 straipsniai).

Šioje byloje pareiškėja pareiškė reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo, siekdama apginti savo pažeistą teisę į teisės aktais nustatytas įkalinimo pataisos namuose sąlygas. Tačiau neturtinės žalos atlyginimas pinigais nėra vienintelis pažeistų teisių gynimo būdas. ABTJ 88 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad teismas gali patenkinti skundą ir išspręsti ginčą kitu įstatymu numatytu būdu. CK 1.138 straipsnyje kaip asmens teisių gynimo būdas nurodytas ne tik turtinės ar neturtinės žalos išieškojimas (CK 1.138 straipsnio 6 punktas). CK 1.138 straipsnio 8 punkte numatyta, kad asmens teises teismas gina ir kitais įstatymų numatytais būdais.

Europos Žmogaus Teisių Teismas, gindamas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įvirtintas pagrindines žmogaus teises ir laisves, neretai konstatuoja, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą neturtinę žalą (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. rugsėjo 5 d. sprendimą *B. prieš Rumuniją*, pareiškimo Nr. 61496/08; 2014 m. spalio 2 d. sprendimą *H. prieš Norvegiją*, pareiškimo Nr. 15319/09; 2000 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *D. prieš Lietuvą*, pareiškimo Nr. 42095/98; 2006 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *L. L. prieš Prancūziją*, pareiškimo Nr. 7508/02). Taigi, teisės pažeidimo pripažinimas byloje, susijusiose su neturtinės žalos atlyginimu, tam tikrais atvejais gali būti savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas. Tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas pinigais. Neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. sausio 28 d. sprendimą *O'K. prieš Airiją*, § 202, pareiškimo Nr. 35810/09; 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimą byloje *M. prieš Lietuvą*, § 33, pareiškimo Nr. 53161/99). Tokios pozicijos laikomasi ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje (žr., pvz., Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008; Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-22/2012). Administracinėse bylose Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija taip pat nusprendė, kad pažeidimo pripažinimas šiuo atveju laikytinas pakankama bei teisinga satisfakcija už pareiškėjo patirtą skriaudą (2018 m. balandžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2210-1062/2018; 2017 m. vasario 1 d. nutartis byloje Nr. A-376-662/2017; 2013 m. balandžio 25 d. nutartis byloje Nr. A¹⁴⁶-601/2013).

Byloje nenustatyta, kad pažeidimai padarė poveikį pareiškėjos sveikatai. Laisvės atėmimo vietų ligoninės 2020 m. spalio 14 d. rašte Nr. S-3497 (b. 1. 35), Panevėžio pataisos namų Resocializacijos skyriaus psichologo 2020 m. spalio 15 d. pažymoje Nr. 01/7-3301 (b. 1. 36) tokių duomenų nėra.

Byloje nustatyti pažeidimai truko neilgą laikotarpį.

Iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime nustatyta, kad nuteistosioms sudarytos galimybės žiūrėti televizorių. II gyvenamojo korpuso II aukšte, kuriame gyveno pareiškėja, įrengti du televizoriai: vienas televizorius gyvenamojo aukšto koridoriuje, kitas - poilsio kambaryje (b. 1. 16). Todėl teismas sprendžia, kad nors iš pareiškėjos laikotarpiu nuo 2020 m. liepos 23 d. iki 2020 m. rugpjūčio 26 d. buvo atimta teisė pasižiūrėti asmeninį televizorių, ji turėjo galimybę pasižiūrėti televizijos laidas prie televizoriaus gyvenamojo aukšto koridoriuje.

Pareiškėja informaciją ginčo laikotarpiu turėjo galimybę gauti ne tik per televizijos laidas, bet ir per internetą. Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 16), Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. V-33 patvirtinto Nuteistųjų (suimtųjų) naudojimosi riboto interneto prieiga aprašo (b. 1. 37-41) darytina išvada, kad Panevėžio pataisos namuose nuteistosioms (taigi, ir pareiškėjai) sudaryta galimybė naudotis riboto interneto prieiga. Tačiau pareiškėja 2020 metais riboto interneto prieiga nesinaudojo (b. 1. 16).

Šioje byloje jau buvo nustatyta, kad Panevėžio pataisos namai nuolat prenumeruoja periodinius leidinius (laikraščius, žurnalus), kurie yra prieinami nuteistosioms įstaigoje veikiančiose bibliotekose (b. 1. 16, 22). Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad ji negalėjo paskaityti periodinių leidinių bibliotekoje. Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja informaciją ginčo laikotarpiu turėjo galimybę gauti taip pat ir skaitydama periodinius leidinius, kuriuos užprenumeravo pataisos įstaiga.

Nors iš pareiškėjos laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d. buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus, pareiškėjos turimi minėti produktai iš pareiškėjos (kaip ir iš kitų nuteistųjų) paimti nebuvo, pareiškėjai buvo leista pabaigti juos suvartoti (b. 1. 17-18).

Teismas, įvertinęs aukščiau šiame procesiniame sprendime paminėtas aplinkybes, sprendžia, kad šioje byloje yra pagrindas nepriteisti pareiškėjai neturtinės žalos atlyginimo pinigais ir apsiriboti jos teisės į teisės aktuose nustatytas bausmės atlikimo sąlygas pažeidimo pripažinimu, kaip pakankama satisfakcija už jos teisių pažeidimą. Teismo sprendimu pripažįstama, kad buvo pažeista pareiškėjos teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas Panevėžio pataisos namuose tuo, kad pareiškėjai buvo atimta teisė naudotis asmeniniu televizoriumi ir jo valdymo pultu laikotarpiu nuo 2020 m. liepos 23 d. iki 2020 m. rugpjūčio 26 d., pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 16 d., įsigyti kruopas ir makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., o reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmetamas kaip nepagrįstas.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 87 straipsniu, 88 straipsnio 1 punktu, 4 punktu, 132 straipsnio 1 dalimi, 133 straipsniu,

n u s p r e n d ž i a :

skundą tenkinti iš dalies.

Pripažinti, kad Panevėžio pataisos namuose buvo pažeista S. B. teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas.

Pareiškėjos reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmesti kaip nepagrįstą.

Kitoje dalyje skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimas per trisdešimt kalendorinių dienų nuo jo paskelbimo dienos apeliacine tvarka gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui per Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmus.

Teisėja

Irena Varžinskienė